

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग

अध्यापन अनुमतिपत्रको लिखित परीक्षाको परिमार्जित पाठ्यक्रम, २०७२

तह : माध्यमिक

खण्ड - क

सामान्य शिक्षा

१. नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली र कानूनी व्यवस्था
  - १.१ नेपालको संविधान : भाग ३ देखि ५ सम्म
  - १.२ शिक्षा ऐन २०२८ (संशोधनसहित) तथा शिक्षा नियमावली २०५९ (संशोधनसहित)
  - १.३ शिक्षक सेवा आयोग नियमावली २०५७ (संशोधनसहित)
  - १.४ शिक्षा मन्त्रालय र यस अन्तर्गतका विभाग तथा निकायहरूको सङ्गठन र कार्यहरू
  - १.५ शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य तथा तहगत उद्देश्यहरू
  - १.६ नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू (माध्यमिक तहसम्बन्धी)
  - १.७ शिक्षाक्षेत्रका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू : सबैका लागि शिक्षा राष्ट्रिय कार्ययोजना र विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम
  - १.८ चालू आवधिक योजनामा शिक्षा
  - १.९ चालू आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रममा शिक्षा
२. शिक्षामा नवीनतम चिन्तन
  - २.१ समावेशी शिक्षा
  - २.२ मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
  - २.३ बालमैत्री र दण्डरहित शिक्षा
  - २.४ सामाजिक न्याय र शिक्षा
  - २.५ शिक्षामा लैङ्गिक समता र समानता
  - २.६ वैकल्पिक, खुला तथा दूर शिक्षा
  - २.७ शिक्षामा सूचना र प्रविधिको प्रयोग
  - २.८ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा
३. सिकाइ र बालमनोविज्ञान
  - ३.१ सिकाइ सिद्धान्तहरू : व्यवहारवाद, संज्ञानवाद, निर्माणवाद र सामाजिक निर्माणवाद
  - ३.२ बालविकास : परिचय, चरणहरू, विशेषता र विकासात्मक अवस्था
  - ३.३ सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्त्वहरू
४. विद्यालय विकास र समुदाय परिचालन
  - ४.१ विद्यालय सुधार योजना : परिचय, महत्त्व, निर्माण प्रक्रिया र ढाँचा
  - ४.२ विद्यालय विकास प्रस्ताव
  - ४.३ गाउँ शिक्षा योजना र जिल्ला शिक्षा योजना
  - ४.४ विद्यालय विकासमा स्थानीय सरकार/निकायको भूमिका
  - ४.५ शिक्षकका पेसागत सङ्घ संस्थाको भूमिका
  - ४.६ सामाजिक परीक्षण
५. शिक्षकको पेसागत विकास
  - ५.१ शिक्षक पेसागत विकासको अवधारणा र अभ्यास
  - ५.२ स्वाध्ययन सामग्रीको खोजी, व्यवस्थापन र प्रयोग
  - ५.३ शिक्षकका सक्षमताहरू
  - ५.४ गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्धनमा शिक्षकको भूमिका
  - ५.५ स्व-व्यवस्थापन : समय व्यवस्थापन र तनाव व्यवस्थापन

खण्ड - ख

शैक्षणिक प्रक्रिया र व्यवस्थापन

६. कक्षाकोठा व्यवस्थापन र शैक्षणिक योजना
  - ६.१ कक्षाकोठा व्यवस्थापन : परिचय, महत्त्व र आवश्यकता
  - ६.२ कक्षाकोठामा भौतिक र शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन
  - ६.३ शैक्षणिक व्यवस्थापन : कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण र बहुकक्षाबहुस्तर शिक्षण
  - ६.४ शिक्षक विद्यार्थी सम्बन्ध, विद्यार्थी विद्यार्थी सम्बन्ध
  - ६.५ विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, बौद्धिकता, शारीरिक/मानसिक अवस्था
  - ६.६ वार्षिक कार्यतालिका, वार्षिक पाठयोजना, दैनिक पाठयोजना र क्रियाकलाप विवरण
  - ६.७ सहकार्यकलाप तथा अतिरिक्त कार्यकलापको योजना र व्यवस्थापन
७. शिक्षक विद्यार्थी सहायता प्रणाली
  - ७.१ पाठ्यक्रमको अवधारणा, महत्त्व र तत्त्वहरू
  - ७.२ नेपालमा पाठ्यक्रम निर्माण प्रक्रिया
  - ७.३ माध्यमिक तहको तहगत र कक्षागत सक्षमता/उद्देश्य, क्षेत्र र क्रम, शिक्षण प्रक्रिया र मूल्याङ्कन प्रक्रिया
  - ७.४ स्थानीय पाठ्यक्रम : परिचय, महत्त्व र निर्माण प्रक्रिया
  - ७.५ पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको अन्तरसम्बन्ध
  - ७.६ शिक्षक निर्देशिका र यसको उपयोग
  - ७.७ शैक्षणिक सामग्री, सन्दर्भ सामग्री, स्रोत सामग्री र तिनको प्रयोग
  - ७.८ अन्य सन्दर्भ स्रोतहरू : कम्प्युटर, इन्टरनेट, जर्नल
  - ७.९ विपद्को अवस्थामा शिक्षण सिकाइ व्यवस्थापन

८. शिक्षण विधि र रणनीतिहरू

- ८.१ विद्यार्थी केन्द्रित र शिक्षक केन्द्रित शिक्षण विधिहरू
 ८.२ शिक्षण विधिको छनौट र प्रयोग
 ८.३ पाठ्यपुस्तकविना पाठ्यक्रमको आधारमा शिक्षण
 ८.४ प्रभावकारी शिक्षण सिकाइका लागि समसामयिक रणनीतिहरू : समालोचनात्मक चिन्तन, परियोजनामा आधारित सिकाइ, समस्यामा आधारित सिकाइ

९. विद्यार्थी मूल्याङ्कन

- ९.१ मूल्याङ्कनको अवधारणा
 ९.२ शिक्षणमा निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनको उपयोग
 ९.३ विशिष्टीकरण तालिका निर्माण र प्रयोग
 ९.४ परीक्षा र मूल्याङ्कनका साधन तथा तरिकाहरू
 ९.५ नतिजा विश्लेषण र यसको उपयोग
 ९.६ शिक्षणमा निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली
 ९.७ शिक्षक निर्मित परीक्षाको वैधता र विश्वसनीयता
 ९.८ नेपालमा विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

१०. कार्यमूलक अनुसन्धान

- १०.१ कार्यमूलक अनुसन्धानको अवधारणा
 १०.२ कार्यमूलक अनुसन्धान अन्य अनुसन्धानविच फरक
 १०.३ कार्यमूलक अनुसन्धान प्रक्रिया/चरणहरू
 १०.४ कार्यमूलक अनुसन्धानका लागि प्रस्तावना लेखन
 १०.५ कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रतिवेदन तयारी
 १०.६ कार्यमूलक अनुसन्धान र घटना/मामला अध्ययनविच अन्तरसम्बन्ध

विशिष्टीकरण तालिका

तह : माध्यमिक

परिमार्जन : २०७२/०८/११ गते

पूर्णाङ्क : १००
 उल्लिखित : ५०
 समय : ३ घण्टा

क्र. सं.	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न		छोटो उत्तर आउने प्रश्न		समस्या समाधानमूलक प्रश्न	
		प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार
खण्ड (क) सामान्य शिक्षा							
१.	नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली र कानूनी व्यवस्था	२	२	२	१०		
२.	शिक्षामा नवीनतम चिन्तन	२	२	१	५	१	१०
३.	सिकाइ र बालमनोविज्ञान	२	२	१	५		
४.	विद्यालय विकास र समुदाय परिचालन	२	२	१	५		
५.	शिक्षकको पेशागत विकास	२	२	१	५		
खण्ड (ख) शैक्षिक प्रक्रिया र व्यवस्थापन							
६.	कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना	२	२	२	१०		
७.	शिक्षक विद्यार्थी सहायता प्रणाली	२	२	१	५	१	१०
८.	शिक्षण विधि तथा रणनीतिहरू	२	२	१	५		
९.	विद्यार्थी मूल्याङ्कन	२	२	१	५		
१०.	कार्यमूलक अनुसन्धान	२	२	१	५		
जम्मा		२०	२०	१२	६०	२	२०

द्रष्टव्य :

१. प्रश्न सोध्दा संज्ञानात्मक तहका सबैजसो क्षेत्र समेटिनेगरी सोधिने छ ।
 २. वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू सामान्यतया ज्ञान, बोध, सीप र प्रयोग तहबाट सोधिने छ ।
 ३. छोटो उत्तर आउने प्रश्नहरू ज्ञान, सीप र प्रयोग तहमा र लामो उत्तर आउने/समस्या समाधानमूलक प्रश्नहरू संश्लेषण विश्लेषण र मूल्याङ्कन/समीक्षात्मक तहमा केन्द्रित हुनेछन् ।
 ४. समस्या समाधानमूलक प्रश्नहरू संज्ञानात्मक क्षेत्रका सबै तहलाई समेट्दै माथिल्लो तहको संज्ञान जाँच्ने खालका हुनेछन् ।
 ५. प्रश्नहरू कण्ठस्थ गरी जवाफ दिने कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै, शिक्षण सिकाइसँग सम्बन्धित व्यवहारिक पक्षहरूको विश्लेषण/विवेचना गर्ने तथा समस्याको समाधान खोज्ने कुरामा केन्द्रित हुनेछन् ।
 ६. परिमार्जित यो पाठ्यक्रम गोरखापत्रमा प्रकाशित मिति २०७२/०८/१२ गतेबाट तिन महिनापछि हुने लिखित परीक्षादेखि कार्यान्वयन हुनेछ ।